

Kanepi kihelkonna kultuurilooline kalender 2012

Tähtsündmusi

1. **430** aasta eest **1582** on professor Hausmanni Tartumaa maainventari nimistus märgitud **Kanapieza** küla nimi. See on Kanepi nime esimene teadaolev esmamainimine. 2007 tähistati seda sündmust ja jäädvustati mälestustahvile.
2. **380** aastat tagasi **11.8.1632** toimus Kanepi kihelkonnas Kõllestes Tartu Maakohtu **nõiaprotsess** "nõid" Pudelli üle. Selle kirjeldusi on avaldatud A. Perandi "Nooles" 1931 nr.77, P. Ariste. Eesti keelt Rootsiaegsete kohtute protokollidest. Tartu, 1936.
3. **175** aastat tagasi **25.3./6.4.1837** sündis Ritsike kõrtsis Vana-Piigandi asunduses esimene eesti kujur **August Weizenberg**, † 22.11.1921 Tallinnas, †† Tartu Vana-Jaani kalmistule. Lõpetas Kanepi kihelkonnakooli, siirdus 150 aasta eest 1862 kunstnikuõpinguid jätkama Saksamaale, Peterburi, Rooma; a-st 1877. a-st alates on oma töid signeerinud "Weizenberg Estonorus".
4. **130** aastat tagasi **11.11.1882** sündis Vana-Piigaste v. Tiksi t. skulptor **Alexander Jannes** † Stockholmis 11.12.1970 †† Wästberga kalmistule, tema hauasambal on ta credo: "Jumalate kalleim kink on see, et ma sündind eestlane". Õppinud Kanepi kihelkonnakoolis, Riia Kunstikoolis ja skulptor A. Volzi juures rakendusskulptuuri. Pärast opteerumist Eestisse sai Vabadussõjas langenute Kanepi ausamba autoriks (1926), tegeles Tallinnas, Tartus jm rakenduslike skulptuursete kaunistuste valmistamisega ehitistele, ka Kadrioru lossi, Toompea lossi, Danzing Palace, Tundmatu Sõduri Mausoleumile Tallinna sõjaväekalmistul ja skulptuursete kaunistused, teiste esindushoonete ümberehitamisel; rajas Tallinnas oma kunstmarmori tööstuse, modelleeris vapi Toompea lossile. Pärast põgenemist Rootsi tegutses Rootsis hõbedasepana. Tema tütar Muusa (*9.01.1914) taastas sidemed isa kodupaigaga ja andis üle isa käsikirjalised päevikud ja koopiad.
5. **125** aastat tagasi **2.08.1887** pandi nurgakivi Kanepi Laulu Seltsi majale ja sama aasta **26.** detsembril oli maja sisseõnnistamine. See oli üks esimesi seltsi enese jaoks ühiskondlikus korras ehitatud maaseltsimaju Eestis.
6. **125** aastat tagasi **15.07.1887** paigaldas kujur **August Weizenberg** oma vanemate ja noorelt surnud õdede-venna kalmule Kanepi Mäe surnuaial mälestussamba, kauni pronksist naisfiguuriga „Lootuse“ kuju, millele aitas kaasa lellepoja Peeter Weitzenbergi finantseerimine pooles ulatuses, seda lugesid lellepojad ka kingituseks nende sünnipaigale Kanepile .
7. **80** aastat tagasi **1932** nimetati Kanepi LS ettepanekul seltsimaja kõrvalt üks Kanepi kõrvaltänavatest – tee, mida mööda **Hans Kann** käis Kaagverest ja Koorastest jalgsi Kanepis meeskoori proovidel ja kontsertidel, **Hans Kanni** nimeliseks tänavaks tema surma järel.
8. **75** aastat tagasi **1937** nimetati Kanepi peatänav **August Weizenbergi** nimeliseks tema 100. sünniaastapäeva puhul. Erastvere mõisas paigaldati mälestustahvel puutöökoja seinale tema töökohas mõisa tiserina.
9. **20** aastat tagasi **1992.** aasta suvel ehitati Kanepi kolhoosi poolt Heino Sada idee järgi Leo Vijardi eestvõtmisel arhitekt Vadim Tšentropovi kavandatud **uus laululava Jõksi järve kaldale**. Edaspidi toimusid kõik Kanepi valla suveüritused seal. Lauluväljak õnnistati sisse jaanilaupäeval rahvapeo ja jaanitulega.
10. **15** aastat tagasi **1997** valmis vallale kuulunud ambulatooriumi hoonele tehtud juurdeehitus ja **vallavalitsus kolis uutesse ruumidesse** Turu tänaval kooli ja kiriku kõrval, tagastades vana hoone Jüri tänaval õigusjärgsele omanikule Tatsile. Ehitustöid tegi Ülo Jalase brigaad.
11. **15** aastat tagasi **24. detsembril 1997** õnnistati ja heisati esmakordselt Kanepi valla vapiga uus lipp. Valla vapp kinnitati Riigikantseleis valla vapi konkursi võitnud **Urve Valge** võidutöö motiividel (sümboolikaosakonna juhataja Priit Herodese poolt ümber kujundatuna) muudetud kirjeldusega: „sinisel taustal tõusev nõgus teravik, saatenä paremal tammeleht ja vasakul kannel; teraviku kohal kaheksaharuline täht – kõik hõbedased“. Võidutööl oli valla vapil kirjeldatud teravikuna kirikutorni, rõhutamaks kihelkonnakooli asutaja ja kiriku ehitaja praost J. Ph. v. Rothi

kultuurilooliselt määravat tegevust Kanepi arengus, 17-haruline täht aga oli aotäht, mis oli algselt kirikutorni tipus ehitamise ajal. [Aotäht paigaldati uuesti kirikutorni torni remondi ajal sealt leitud 17-harulise aotähe originaali järgi 2002]. Lüüra=kannel sümboliseeris võidutöö (ja oli aluseks ka II koha saanud E. Kõivu tööle) Kanepi Laulu Seltsi ajaloolist embleemi ja Kanepi osa koorimuusika arengus. Tammeleht sümboliseeris meie kihelkonna kahte tammeparki – Erastveres ja Karstes.

Kultuurilooliste isikute tähtpäevi

JAANUAR

12. **110** aastat tagasi **5.01.1902** sündis Kõlleste v. Võrumaal **Eduard Raig**, politseinik ja kirjamees. Õppinud Tartu Linnakoolis. Osa võtnud Eesti Vabadussõjast vabatahtlikuna Tartu vabatahtlike pataljonis. Lõpetanud Tartu Õhtugümnaasiumi, Tallinna Kõrgema Sõjakooli, Politseikooli ja Tartu Ülikooli juristina. Temalt on ilmunud mälestusteraamat "Fakte ja mälestusi" (1997).
13. **25** aastat tagasi **10.01.1987** suri Kanepis **Albert Oja** †† Mäe kalmistule sündinud Erastveres 7.01.1903, seltsitegelane, Kanepi kihelkonnakooli kasvandik, oli Erastvere vallasekretäri abi ja Vihtla talu osaperemees, Erastvere Koigera Rahvaraamatukogu Seltsi juhatuse liige, Kanepi Laulu Seltsi juhatuse ja revisjonikomisjoni liige, Erastvere Põllumeeste Seltsi asutajaid ja revisjonikomisjoni liige, juhtivalt tegev Erastvere ja Kanepi põllumajandusnäituste korraldamisel 1936, Erastvere valla vastastikuse kindlustusseltsi kirjatoimetaja ja raamatupidaja, tegev lauljana kirikukooris ja tegelasena muudes organisatsioonides, Kanepi Ühispanga juhataja. Osales aktiivselt Kanepi looduskaitstes ja pensionäride klubi tegevuses.
14. **180** aastat tagasi **11.01.1832** sündis Rõuges **Jüri Kann**, üks Adam Kannu 6-st musikaalsest pojast, õppis Kaagvere külakoolis, Kanepi kihelkonnakoolis, töötas 40 aastat (1853-93) Kaagvere koolmeistrina, juhatas koore, valmistas koolipoistega viiuleid, asutas viiulikoori ja 1864 „muusikakoori“ - puhkpilliorkestri, käis sellega I üldlaulupeol Tartus tänavanurgal marsse mängimas, kasvas vennast Hansust suurepärase tenori ja oma pojast Osvaldist (4.12.1865-8.11.1911) endale mantlipärija koolmeistri ametis. Surnud 20.04.1895 maetud Kanepi Ala kalmistule.
15. **120** aastat tagasi **11.01.1892** suri Kanepis 83 aasta vanusena kauaaegne Kanepi kiriku köster ja koolimees **Ludwig Treffner**, sündinud Sangaste khk. Õlatu k. 9.04.1809, tema teened Kanepi kultuuriloos olid tema tegevuse 56 aasta jooksul hindamatud. Väärtustades tema rolli Kanepi kihelkonna arenguloos paigaldati Ludwig Treffneri kalmule Mäe kalmistul 110. surma-aastapäeva puhul 16.06.2002 Kanepi rahva poolt uus hauasammas tormis purunenu asemele. Sel puhul kutsuti Kanepisse kõik Eestis elavad Treffnerite järeltulijad ja ka Tartu Hugo Treffneri Gümnaasiumi direktorid, avati talle pühendatud näitus kooli muuseumis.
16. **65** aastat tagasi **17.01.1947** suri Venemaal vangistuses **Elmar Sikk** sündinud Erastvere v. 18.11.1900, põllumees, jurist, seltsitegelane, lõpetanud Võru RHS PG, õppis 1923-29 Tartu Ülikooli õigusteaduskonnas.
17. **125** aastat tagasi **13.01.1887** sündis Ahja v. Tartumaal **Enn Viljasto (Erich Oskar Goldberg)**, Erastvere vallasekretär, postiagentuuri juhataja, võtnud juhtivalt osa Erastvere majandusühingute tegevusest ka asutajana, olnud rahvaloenduste instruktor, Kanepi Laulu Seltsi revisjonikomisjoni liige ja kirikunõukogu liige.
18. **105** aastat tagasi **15.1.1907** sündis Otepääl **Helle Abel**, sündinud Ferchen † Viljandis 29.12.1990 †† Kanepi Mäe kalmistule, koolmeister, aktiivne seltsitegelane, Roland Abeli abikaasa, Kanepi LMS juures karskuse osakonna asutajaid ja selle teenetemärgi omanik, töötas Kanepi kõrgema algkooli ja MTK algklasside õpetajana (1927-44), lavastas lastenäidendeid ja laulumänge, viimased 46 aastat elas Viljandis.
19. **10** aastat tagasi **24.01.2002** suri Tallinnas teenekas koorijuht ja pedagoog professor **Harald Uibo** *Valgjärve v. 9.03.1920, osalenud Riiklike Kunstiansamblite tegevuses Jaroslavis, lõpetanud Tallinna muusikakooli ja Tallinna Riikliku Konservatooriumi koorijuhtimise erialal Gustav Ernesaksa õpilasena, töötanud

- RAM-i lauljana, abidirigendina ja alates 1956. a-st dirigendina, 1964. a-st Tallinna Pedl ja Tallinna Konservatooriumi õppejõud, professor (1981), asutas Eesti Õpetajate Meeskoori, juhatas aastail 1955-80 üldlaulupidude üldjuhina meeskoore, oli mitmete üliõpilaste ja rajoonilaulupidude üldjuht.
20. **70** aastat tagasi jaanuaris **1942** suri Solikamskis (teistel andmetel 31.12.1941) vangilaagris pedagoog ja keeleteadlane **August Voldemar Kõrv**, sündinud Kooraste v. 30.03.1899.

VEEBRUAR

21. **125** aastat tagasi **12.2.1887** sündis Kõlleste v. Otsa talus **Oskar Traat**, lõpetas Kanepi kihelkonnakooli, sai erihariduse Venemaa põllutöökoolides, praktiseeris Siberis piimatalituste alal, määrati Venemaal Estotšnaja sugulavade juhatajaks, hiljem töötas Pärnumaal Enge Põllumajanduse Seltsi instruktorina, oli 1920 a-st Võrumaa agronoom ja põllumajandusinstruktor kuni 1932, hiljem Tartumaal Laevas.
22. **195** aastat tagasi **15.02.1817** suri Pilkuse mõisas 34-aasta vanusena praost Rothi poeg **Georg Philipp von Roth** sündinud Kanepis 8.10.1783 †† Vana-Otepää kalmistul asuvale Rothide perekonnakalmistule, oli Tartu Ülikooli üliõpilane matriklinumbriga nr. 4, valitud ülikooli eesti ja soome keele lektoriks 1810-1817, osales isa abiliseana „Tarto maa rahwa Näddali Lehe“ trükkitoimetamisel ja selle jaoks artiklite tõlkimisel välismaa lehtedest, andis välja võru-tartukeelse aabitsa 1814, millest ilmus 4 kordustrükki (vt lisa). Noore õppejõu ootamatu surma puhul külastas tema vanemaid Kanepis ja perekonda Pilkuses Tartu Ülikooli rektor G. F. Parrot, kõik tema meessoost järeltulijad kolmes põlves õppisid Tartu Ülikoolis ja said ülikooli senati/nõukogu otsusega õppetoetust isa teenete tõttu.
23. **110** aastat tagasi **16.02.1902** sündis Riias **Klara Johanna Anette von Roth**, a-st 1928 kunstnik **Sponholzi** abikaasa, surnud Kölnis 2.05.1995, praost Rothi järeltulija VI põlvkonnas Veriora liinis, sidemete taastaja Rothidega 1992. a. oma annetusega Kanepi koolile Eesti ja Läti koolide abistamiseks Wrangellite järeltulijate poolt loodud fondi „Pro Scola“ kaudu, pidades pimedana aktiivset kirjavahetust Kanepiga. Tema mälestuseks ilmus „Koidus“ järelhüüe 1995 13.05 „In memoriam Klara Anette von Roth-Sponholz“.
24. **105** aastat tagasi **17.02.1907** sündis Erastvere v. **Aino Oja-Tiru** † Tartus 17.07.1973, kauaaegse Erastvere koolijuhataja „Kooli-Robi“ tütar, abielus koolijuhataja Arnold Tiruga, töötanud õpetajana Erastveres, Põlgastes, Kanepis, Tartus.
25. **15** aastat tagasi **27.02.1997** suri Kolepis **Linda Teder** †† Kanepi Ala kalmistule *Kärgulas 1.07.1918, töötas õpetajana Kärgula koolis, oli gaidide juht, Kanepi MTK ja 7-kl. kooli direktor 1944-50, hiljem matemaatika- ja füüsikaõpetaja Kolepi 7-kl. koolis. Avaldanud ajakirjanduses pedagoogilisi artikleid ja loodusvaatlusi. T. Keskpaiaga film temast „Kitsekarjus Haanjamaalt“
26. **100** aastat tagasi **29.02./13.03.1912** suri Tartus **Hermann Hugo Fürchtegott Treffner** †† Uue-Jaani kalmistule, *Kanepi köstrimajas 5.07.1845 kauaaegse köstri Ludwig Treffneri 4. lapsena, Eesti Kirjameeste Seltsi, Eesti Üliõpilaste Seltsi jt. rahvuslikule ärkamisele oluliste seltside asutajaid ja esimees, poeglase eragümnaasiumi asutaja Tartus, mis kannab tema nime, äratajana rahvusliku ärkamise ettevõtmiste tooja Kanepisse, Kanepi meeskoori innustaja, saanud hüüdnime „Eesti Hugo“ kõnemehena meeskoori kontsertreisidel.

MÄRTS

27. **20** aastat tagasi **5.03.1992** suri Tartus **Raimund Peiker** †† Tartu Raadi kalmistule, sündinud Tartus 9.11.1914, kauaaegne Kanepi koguduse kirikuõpetaja. Lõpetanud H. Treffneri Gümnaasiumi, Tartu Ülikooli usuteaduskonna (1937), töötanud usuõpetajana Treffneri Gümnaasiumis ja Valga Ühisgümnaasiumis, kirikuõpetajana Vaivara-Peeterriisti, Ambla-Tapa koguduses, olnud Kanepi kirikuõpetaja 1945-92, surmani.
28. **105** aastat tagasi **7.03.1907** suri Võrus **Adolf Adam Arras** †† Võru kalmistule, sündinud Erastvere v. 24.12.1848, koolmeister, köster, koorijuht, lõpetas 1865 Kanepi kihelkonnakooli, õppis 1865-68 Valga Cimze seminaris, 1870. a. kutsuti Kanepi

- kihelkonnakooli koolmeistriks ja meeskoori koorijuhiks (1870-72), koondas kõik kihelkonna koorid ühendkooriks oma juhtimise alla, andis ühendkooriga kontserte, lahkus 1872 Võrru kiriku köstriks, oli abielus G. Danieli lese Leena Soome-Danieliga.
29. **255** aastat tagasi **17./6.03.1757** sündis Erastvere mõisas **Peter Heinrich (Hinrik) v. Frey** kohtuametnikust mõisarentniku Gustav Johanni pojana † 30./18.04.1833 Püha kiriklas Saaremaal, kirjamees, pastor ja kodu-uuriija. Õppis Riia lütseumis ja Halle ülikoolis usuteadust. Töötas Liivimaal koduõpetajana, a-st 1785 Kuressaare linnakooli direktor ja elu lõpuni Püha koguduse pastor. 1809-33 oli ühtlasi Saaremaa konsistooriumi assessor, 1817-33 Kuressaare Eesti Seltsi sekretär ja kirjavahetaja-liige. Avaldas J. H. Rosenpläneri "Beiträge's" saksa- ja eestikeelset luulet ja artikleid. Koostas esimese eestikeelse aritmeetika õpiku „Arropiddamisse ehk Arwamisse–Kunst“ (Tartu, 1806), luulekogu „Ued waimolikkud Laulud“ (1793), usuõpetuse raamat „Jesusse Kristusse sündinud asjad“ (1810). Kodu-uurijana koostas Saaremaa ajalooainelise 3-köitelise käsikirja "Osiliana".
30. **100** aastat tagasi **8.03.1907** sündis Valgjärve v. Nigula t. **Ilmar Viljat (Ilmar Dorbek)**, koolimees ja seltsitegelane, lõpetas TÕS, koolmeister Meremäe algkoolis ja Väike-Veerksu algkooli juhataja, Meremäe haridusseltsi „Läte“ juhatuse liige, laulukoori juhataja ja näitejuht, Meremäe Õpetajate Ühingu juhatuse liige ja esimees, Kahkva Raamatukoguseltsi „Võitlus“ esimees ja laulukoori juhataja, võtnud oma kooridega osa laulupidudest.
31. **35** aastat tagasi **10.03.1977** suri Kanepis advokaat **Julius Harju** †† Kanepi Ala kalmistule, *Tsoorus 30.10.1903, Õie Harju abikaasa, Ülle Harju vanaisa, lõpetanud 1926 Võru RHS PG, 1933 Tartu Ülikooli õigusteaduskonna, töötas advokaat J. Kangeri abina Petseris, A. Kääriku ja P. Tirro abina Võrus, hiljem pikka aega Põlva Tarbijate Kooperatiivi jurist-konsultina. LKS Kanepi osakonna asutajaliikmeid.
32. **75** aastat tagasi **8.03.1937** sündis Erastvere v. 13-kordne Eesti meister, džuudotreener **Andres Lutsar**.
33. **80** aastat tagasi **9.03.1932** sündis Urvastes **Aasa Nummert-Meitern**, pedagoog, Karste kooli, Leevi Eriinternaatkooli õpetaja ja kasvataja, 1977-84 Kanepi Keskkooli matemaatika, füüsika ja kehalise kasvatuse õpetaja. Osaleb aktiivselt Kanepi pensionäride klubi tegevuses.
34. **85** aastat tagasi **17.03.1927** sündis Kanepis Palo t. **Paul Edesi**, pedagoog, Kanepi kooli kasvandik, töötas 1948-51 Kanepi kooli eesti keele õpetajana ja õppealajuhatajana, 1954-63 Erastvere kooli direktorina, 1963-84 Tallinna Reaalkooli õppealajuhatajana ja 1984-89 Tallinna Muusikakeskkooli eesti keele õpetajana, osalenud aktiivselt Kanepi seltsielus, elab suviti Kanepi kodus.
35. **40** aastat tagasi **18.03.1972** suri **Kalju Kõiv** †† Kanepi Mäe kalmistule, sündinud Põlgastes 1924, pedagoog, töötas 1944-49 Kanepi 7-kl. kooli muusika ja kehalise kasvatuse õpetajana.
36. **15** aastat tagasi **18.03.1997** suri Rootsis Lundis kirjanik **Valev Uibopuu** sündinud Vana-Antslas 19.10.1913, põrm maetud Karula kalmistule. Tema emapoolne vanaisa Johan Roht (1843-1931), Tinno talu rajaja, pärandas 1924. a talu tütrele Emilie Roht-Uibopuule, kirjaniku emale, Richard R. õele, tema isa Evald U. oli metsavaht, kes mõrvati enamlaste poolt 1919. a. Võrus. Valev õppis 1925-27 Kanepi kõrgemas algkoolis. Ta on öelnud: „*Ent kõik mis juhtus mujal, on ikkagi seotud Tinnoga, mis andis mulle mu püüdlustes ja katsetamistes vajaliku julguse, kuna teadsin, et Tinno oli mu kodu ja võisin sinna alati julgesti tagasi tulla*”. V. Uibopuu kirjanduslikus pärandis käsitlevad kodupaika mitmed kirjatükid: "Janu", "Heitlikud ilmad", "Minu noorusmaa", "Eelmaailm", "Minu maa ja eluasemed" (käsikiri), "Ajavoolu võrendikest". Ülo Tonts. Valev Uibopuu. 2004.
37. **30** aastat tagasi **23.03.1982** suri Võrus **Salme Oja** †† Mäe kalmistule, sündinud Erastveres Leppik 1893, kuni 1925 Laas, seltsitegelane, Erastvere Perenaisteseltsi asutajaid ja esinaine. Kaotas kogu perekonna (3 last ja 1 abikaasa) epideemias 1917. Abielus Ludvig Ojaga.

38. **60** aastat tagasi **24.03.1952** sündis Krüüdneri v. **Tähte Kulberg-Tagel**, pedagoog, lõpetanud Kanepi keskkooli, pärast TPedl lõpetamist töötas Kärgulas ja Võru III 8-kl. koolis, alates 1976. aastast töötab Kanepi G. eesti keele ja kirjanduse õpetajana, loonud sõnad Kanepi kooli hümnile, kirjutanud luuletusi ja lavastanud näidendeid..
39. **90** aastat tagasi **25.03.1922** suri Tartus **Wilhelm Gottfried Eisenschmidt**, sündinud Pühajärve v. Otepää khk. Oli 1867-68 Kanepis prooviajal kirikuõpetajaks, ordineeritud 3.05.1870, vabastati segausuliste abieludes sündinud laste ristimise pärast.
40. **135** aastat tagasi **26.3.1877** sündis Valgjärve vallas **Juhan Parv**, rätsep, kaupmees ja majaomanik Kanepis, Kanepi VTÜ asutajaliige, juhatuse liige, Erastvere VTÜ esimees, autasustatud tuletõrje hõbemärgiga.
41. **70** aastat tagasi **27.03.1942** sündis **Helve Lukk-Konsap**, pedagoog, töötab 1965. aastast Kanepi keskkooli algklasside õpetajana.
42. **80** aastat tagasi **29.03.1932** sündis Mustajõel **Helju Koduvere-Leib**, kauaaegne Kanepi raamatukoguhoidja ja rahvatantsujuht alates **1957.** aastast.

APRILL

43. **65** aastat tagasi **4.04.1947** sündis Mõntsikülas **Madis Kukk** † Kanepis 28.07.1992 †† Mäe kalmistule, pedagoog, treener, töötas Ruusa koolis ja 1970-92 Kanepi keskkoolis kehalise kasvatuse õpetajana, klassivälise töö organisaatorina, tuletõrje hooldusõpetajana.
44. **65** aastat tagasi **7.04.1947** sündis Mõntsikülas **Küllil Mandel-Pettai**, pedagoog, Kanepi kooli kasvandik, töötanud Kanepi Gümnaasiumis 1979. aastast alates, õpetab eesti keelt ja kirjandust, juhendab rahvatantsurühmi ja kooli muuseumi tööd.
45. **90** aastat tagasi **9.04.1922** sünd. Kõllestes v. põllumajandusteadlane **Helmut Raig** † Sakus 3.12.2002. Isa Aleksander Raig, ühistuliikumise eestvedajaid Kõllestes, andis mõlemale pojale põllumajandusliku kõrghariduse. Helmut Raig oli EPA mullateaduse, agrokeemia ja maaviljeluse kateedri vanemõpetaja, dotsent, kaugõppeosakonna dekaan ja teaduslabori juhataja, aastail 1971-84 Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Instituudi põllumajandusosakonna juhataja, põllumajandusdoktor (1972), professor (1990), autasustatud 1984 NL MN teaduspreemiaga.
46. **70** aastat tagasi **24.04.1942** hukati Venemaal Sosva vangilaagris Eesti tippmetsateadlane **Paul Reim**, sündinud 13.02.1901 Kooraste vallamajas vallavanema Mart R. ja Karstest Musta talust pärineva Helene Pettai pojana. Isa oli seltsitegelane ja loodusesõber, arendas oma puukooli ja kõigi paremate viljapuude ja marjapõõsastega aeda. Paul Reimi 100. sünniaastapäeva puhul avati endisel Kooraste vallamajal temale pühendatud mälestustahvel. 2001. a. ilmus Priit Kase raamat „Paul Reim“.

MAI

47. **80** aastat tagasi **1.05.1932** sündis Kanepis **Raimu Meitern**, insener-tehnoloog, õpetaja, Kanepi kooli kasvandik, töötanud Põlgaste koolis matemaatika-füüsikaõpetajana, 1959 Kanepi Võitööstuse peainsener ja Kanepi keskkooli piimanduse eriala õpetaja, 1964-83 Kanepi keskkooli matemaatika-keemiaõpetaja, 1974 kaugõppekeskkooli konsultatsiooni- punkti juhataja ja õpetaja.
48. **140** aastat tagasi **9.05.1872** sündis Tallinnas **Wilhelm Hellmuth Ackermann** kaupmehe ja aukodaniku pojana, lõpetanud Tallinna Nikolai Gümnaasiumi ja Tartu ülikooli 1896, kutsuti **1906** tööle Kanepi kihelkonna arstiks, elukohaga Kanepis Karba talus kihelkonna poolt ostetud krundile ehitatud arsti majas (hiljem postkontor, külanõukogu). Korraldas kõige rängemate katsumuste - epideemiate, eriti tüüfuse ja düsenteeria likvideerimist I ilmasõja ajal ja järel, eriti Erastvere Suurekülas, kust kanti mõnest perest igal nädalal üks laps või mees kalmistule. Tema abikaasa suri ja on maetud Mäe kalmistule. 1926. aastal Erastveres hooldekodu avamise järel viidi arstijaoskond üle Erastverre ja ta elas sel nn.

- Ackermanni majas hooldekodu territooriumil. Doktor Ackermann töötas Kanepi kihelkonna arstina kuni Saksamaale põgenemiseni 1939. a.
49. **105** aastat tagasi **13.05.1907** sündis kauaaegne Kanepi jaoskonnaarst **Anton Aarma/Mühlberg** Lõpetas 1926 HTG ja 1932. a. Tartu Ülikooli arstiteaduskonna, aastased farmaatsiaõpingud. Arstipraksist alustas Osulas, osales Kaitseliidu tegevuses ja kuulus poliitiliselt Isamaaliitu. Kanepis vabanes jaoskonnaarsti ametikoht seoses doktor Ackermanni lahkumisega Saksamaale 1939. P. Lail on A. Aarma 100. sünniaastapäevale pühendatud artiklis Erastvere Hooldekodu aastaraamatus 2006 toonud huvitava teave dr. Aarma kohta: 1939-1940 Eesti Vabariigi Majandusministeeriumi poolt registreeritud patent automaatse päästevöö leiutisele, mille autoriks oli dr Anton Aarma. Eesti Vabariigi lõpul (1939) ehitati Erastvere mõisasse arstile ja loomaarstile kummalegi individuaalmaja, kus elas ka Aarmate perekond. Anton Aarma töö Kanepis jaoskonnaarstina algas 1940. aasta augustis, samal ajal täitis ta ka Erastvere Hooldekodu peearsti ülesandeid ja oli ka kooliarstiks Kanepi valla/külanõukogu koolidele. Kanepi haigla ja jaoskonnaarsti vastuvõtt ambulantsis toimus nõukogude aja algul Kanepis Karl Vesi majas (1949-1955). Surnud Erastveres 1.04.1990 †† Mäe kalmistule.
50. **50** aastat tagasi **18.05.1962** sündis **Kalev Lindal**, kultuuritegelane, muusikategelane, koorijuht Kanepis, Haaslaval, Tartus ja mujal, laulupidude üldjuht, muusikamõisa rajaja Varbusel.
51. **85** aastat tagasi **23.05.1927** sündis Erastvere v. **Heli Sikk-Raidla**, käsitöömeister, töötanud õpetajana Tilsis, Vana-Koiolas, Joosus, aastatel 1957-92 Põlva Ühisgümnaasiumi käsitööõpetaja, käsitöö- raamatute autor, Põlva Käsitöökubi eestvedajaid, Kanepi, Röpina ja Põlva naise rahvarõivaste raamatu (2002) autor, J. Hurda nim. rahvuskultuuri auhind (1993), Elutöö Preemia (2003).

JUUNI

52. **80** aastat tagasi **2.06.1932** suri Tallinnas luuletaja **Elise Rosalie Aun**, sündinud Valgjärvel Pikareinul **15.05./3.06.1863**, elanud mõnda aega Setumaal Ulitina mõisas. Luulekogud „Laane linnuke“, „Metsalilled“, „Kibuvitsaõied“ I-II.
53. **110** aastat tagasi **8.06.1902** sündis Koorastes **Erika Leontine Vassar-Siilivask** † Tallinnas 27.08.1993 †† Võru kalmistule, pedagoog ja haridusjuht, kunstnik, Pallase kunstikooli kasvandik.
54. **215** aastat tagasi **13.06.1797** sündis Tamme mõisas **Peeter Saar** † 28.03.1858, koolmeister ja kirjamees. 1847 kevadel kirjutas Tamme mõisa koolmeister Peeter Saar laulu “Ütte kurblikko mehhe kaibaminne, ke omma õnsat Lutherusse usko olli ärra andnu”, seda paljundas köster P. Tauts. Esimesena kandis õigeusku läinud eestlaste vastu suunatud laulust Riia piiskopile Filaretile ette Vana-Prangli preester Joann Lebedev 1848. Peeter Saarel ja Kanepi kirikuõpetajal M. Kauzmannil oli selle kaebuse tõttu suuri ebameeldivusi konsistooriumist kuni sillakohtuni. Saart ähvardati vangistusega. Laul levis vaatamata kindralkubeneri keelule rahvalauluna ja sinna lisasid ümberkirjutajad omaltpoolt värse juurde.
55. **95** aastat tagasi **14.06.1917** suri Rõuges **Kusta Kann**, koolmeister, muusikamees, koorijuht, õppis Kaagvere külakoolis ja Kanepi kihelkonnakoolis, oli koolmeister Kooraste vallakoolis 25 aastat (1874-99), juhatas koore, laulis Kanepi meeskooris, mängis venna Jüri orkestris ja koorides. Maetud Kanepi Mäe kalmistule. Sündinud 20.02.1853 Kaagveres.
56. **55** aastat tagasi **17.06.1957** suri Kaagveres õpetaja ja koolijuhataja **Eduard Oja** *Arula v. 12.06.1884, koolmeister 1907-16 Kaagveres, 1950-53 Ahjal, kirjamees ja koolijuhataja.
57. **105** aastat tagasi **17.06.1907** sündis Erastvere v. Ivani t. **Osvald Leis Ludwigi** p., lõpetas 1933 Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna, juhtis venna talumajapidamist, agronoom, oli Erastvere Põllumeeste Seltsi asutajaid, juhatuse liige ja aiandusassistent, tegev Kanepi põllumajandusnäituse korraldamisel (1936), tegutsenud näitejuhina kohalikes seltsides.

58. **105** aastat tagasi **28.06.1907** sündis Valgjärve v. kirikuõpetaja **Gustav Johannes Küla** †12.03.1953 Harglas, lõpetas HTG, Tartu Ülikooli usuteaduskonna, olnud Kõpu, Piliistvere, Saarde, Karksi, Mõisaküla ja Hargla kirikuõpetaja.
59. **75** aastat tagasi **25.06.1937** sündis **Lehte Hurt-Sillamäe**, kauaaegne pedagoog ja haridustegelane, Karste kooli viimane direktor 1971-77.

JUULI

60. **125** aastat tagasi **4.07.1887** sündis Kõlleste v. tenor ja laulupedagoog **Vironi (Jaan) Tenno** † Tallinnas 5.12.1951. õppinud Moskva Ülikoolis astronoomiat ja matemaatikat ja samal ajal A. Schori juures laulmist, täiendanud end Itaalias, Pariisis ja Rootsis, alustas 1916 kontserdilauljana, esines külalisena ooperis nii kodu- kui ka välismaal, pidas Tallinnas oma laulustuudiot, koostanud „Praegusaja hääleseadmise teooria, tehnika ja tervishoid“ I (1934), II (1937).
61. **75** aastat tagasi **16.07.1937** sündis Petserimaal **Maria Drenkhan**, pedagoog, Saverna 7-kl. k., Karste 7-kl. k. ja aastatel 1977-99 Kanepi keskkooli vene keele õpetaja, tegutseb praeguseni kooli lillseade ringi juhendajana. Aktiivne Kanepi pensionäride klubi tegelane, tantsuringi „Valtser“ initsiaator ja juht, olnud pikka aega Karste-Kaagvere külaseltsi eestvedaja.
62. **100** aastat tagasi **25.07.1912** suri Valgjärve v. Kiltre talus **Mart Mitt** †† Kambja kalmistule, sündinud Holstres 31.10.1833, juhtiv seltsitegelane, Tartu Eesti Põllumeeste Seltsi asutajaid, asepresident, president, auliige, Eesti Kirjameeste Seltsi liige, Võru Põllumeeste Seltsi (asukohaga Kanepis) asutaja ja president, Valgjärve Põllumeeste Seltsi asutajaid (1899), Eesti Aleksandrikooli peakomitee liige, Baltimaade suurpõllumeeste kongressi (1881) saadik. Temast on Oskar Kruus kirjutanud kultuuriloolise romaani „Aeg atra seada“.
63. **105** aastat tagasi **27.07.1907** sündis Valgjärve v. Meose t. **Evald Johannes Voitk** † Torontos 29.10.1976, kirjanik ja kunstnik.

AUGUST

64. **60** aastat tagasi **13.08.1952** sündis Tartus **Tiiu Leppikus** (a-ni 1976 Tina), pedagoog, lõpetas 1976 TÜ ajaloo osakonna, töötas TPedK praktika juhendajana ja ajalooõpetajana Rõngu 8-kl. K, Elva Pk., Põlgaste Pk., 2001. a-st Kanepi Gümnaasiumi ajalooõpetaja, Kanepi Teataja toimetaja selle ilmumisest alates, raamatu „Kooraste 500“ koostaja (2011).
65. **105** aastat tagasi **18.08.1907** sündis Valgjärve v. keraamik **Annes Varjun** † Tartus 6.06.1986.
66. **30** aastat tagasi **21.08.1982** suri Kanepis **Anna Kondio** †† Mäe kalmistule sündinud 2.07.1925, pedagoog, Kanepi keskkooli vene keele õpetaja 1963-82.
67. **35** aastat tagasi **24.08.1977** avati luuletaja **Juhan Weitzenbergi** haud Narva Siiverti kalmistul, kõnelesid **M. Reinfeldt, K. Kirt**, ta põrm toodi 100. surma-aastapäeval Kanepi Mäe kalmistule. **28.8.1977** sängitati luuletaja **J. Weitzenbergi** põrm kodukandi kalmistule. Kõnedega esinesid **M. Reinfeldt, H. Truija, A. Selge, R. Põldmäe, K. Kirt, K. Raid, A. Kinunen**, luulet luges **H.-T Tamm**. Mängis paunakoor ja S. Jalase initsiatiivil laulis Põlva meesansambel. Kalmistul oli ennenägematu rahvahulk. Luuletaja kalmule püstitati kalevi kolhoosi kulul hauasammas tekstiga „100. surma-aastapäevaks Erastvere rahvalt“ Narvas huligaanide poolt purustatud tema lellepoja kujur A. Weitzenbergi poolt valgest marmorist valmistatud raamatut lugeva noormehe figuuriga hauamonumendi asemel. J. Weitzenbergi põrmu kodupaiga kalmistule ümbermatmise kulud kandis Kalevi kolhoos H. Truija initsiatiivil. Ilmusid artiklid ajakirjanduses.
68. **115** aastat tagasi **26.08.1892** sündis Põlgaste v. **Artur Johannes Laats** † hukati Solikamskis 17.06.1942, Vabadusristi kavalier, kolonelleitnant.
69. **110** aastat tagasi **28.08.1902** sündis Raadamal **Selma Mitt**, † 20.10.1969 Tallinnas, kooliõpetaja **Kanepis**, Leevakul ja Rāpinas.

SEPTEMBER

70. **40** aastat tagasi **2.09.1972** suri Kanepis **Aleksander Rõõmus** †† Mäe kalmistule, *Erastvere mõisas 14./24.01.1890, omavalitsustegelane, Kanepi kihelkonnakooli kasvandik, töötanud põllumajanduse alal Lätis ja Venemaal ja Eestis, ka saksa keele õpetajana Raadama koolis. Oli määratud Erastvere vallavolikogu revisjonikomisjoni liikmena järelevaatajaks 1936-37 Kanepi uue koolimaja ehitusel. Koolimaja ehitusel kasutatud tooreste põrandalaudade pärast nõudis meistritl põranda ülesvõtmist ja laudade kuivatamist. Käinud koolimaja soojustamise küsimuses Muhumaal Siimiste algkoolis vaatamas ainulaadset kuuma õhu keskkütet insener Kolga juures. A. Rõõmuse ettepanekul ehitati ka uuele Kanepi koolimajale samasugune keskküte, mis edukalt funktsioneeris ka pärast II maailmasõda. A. Rõõmus oli Kanepis vallavanem ja külanõukogu esimees. Viimastel eluaastatel Kanepi kiriku nõukogu eesotsas. Kirjutanud mälestusi, mida on avaldatud mitmes Kanepi kultuurilugu käsitlevas väljaandes.
71. **70** aastat tagasi **5.09.1942** hukkus Venemaal vangilaagris **Adam Morel**, sündinud Erastvere v. 20.10.1874, loomaarst ja seltsitegelane, Vabadusristi kavaler.
72. **55** aastat tagasi **7.09.1957** sündis Kanepi k/n ja õppinud Kooraste algkoolis estraadilaulja **Marju Länik**.
73. **100** aastat tagasi **9.09.1912** sündis Valgjärve koolmeistri peres **Kalle (Veber) Viires**, arhitekt, disainer, „Pallase“ kasvandik. Põgenes Rootsi, oli 1947-51 hõbedasepp Stockholmis. Jätkanud õpinguid Montreali Kunstiinstituudis, töötanud arhitekti ja disainerina Montrealis Kanadas.
74. **120** aastat tagasi **24.09.1892** sündis Erastvere v. **Paul Arras** † 11.12.1980 †† Pärnamäe kalmistule, apteeker, farmaatsiamagister, Vabadusristi kavaler.
75. **145** aastat tagasi **28.09.1867** sündis Kanepis **Jaan (Johannes) Parv** † Vastseliinas 29.10.1899, luuletaja, avaldanud ajakirjanduses ca 60 algupärast luuletust ja samapalju tõlkeid. Tema kohta on kirjutatud [Parv, J. Sügis...Koit, 1967, 30; R. Põldmäe Jaan Parv. Sajandilõpu luuletaja KK, 1969, 3, 160-165].

OKTOOBER

76. **110** aastat tagasi **5.10.1902** sündis Erastvere v. Põlgaste k. Praksi t. kunstnik **Gustav Raud**, † Tartus 14.03.1968 †† Kanepi Mäe kalmistule. Lõpetanud 1934. „Pallase“ kunstikooli, maalinud portreid, maastikke, lillemaale, Tartu Kunstikooli õpetaja, korraldanud Kanepi koolis näitusi, kinkinud Kanepile maale. Samas on maetud ka tema abikaasa, kirjandusteadlane **Liis Raud** (*Tohver Tori v. Tohera t. 14.03.1903 † Tallinn 12.03.1984).
77. **80** aastat tagasi **6.10.1932** suri 93 aasta vanuses Tartus **Hans Kann** †† Maarja kalmistule, *Kaagveres Kaara t. 31.03.1849, koolmeister Karaskis, Kõllestes, kuulus Kanepi meeskoori tenor, osales 9 üldlaulupeol, neist IX üldlaulupidu 1928 oli viimane, mille ta koos abikaasa Liisa Kanniga kaasa tegi oma kuldpulmapäeval. 110 aastat tagasi 1892 asus Hans Kanni pere elama Tartusse, laulis „Kalevala“ kvartetis ja M. Härma segakooris koos abikaasa Liisa ja tütre Salmega. Liisa Kanni mälestused asuvad Teatri- ja muusikamuuseumis, tütre mälestused Võru koduloomuuseumis, kirjavahetus ja artiklid Kirjandusmuuseumis. Tema jalgsi lauluproovidel ja esinemistel käimise tee nimetati Kanepis Hans Kanni tänavaks.
78. **95** aastat tagasi **20.10.1917** suri Petrogradis **Aleksander Eduard Thomson**, *Sangaste khk Pringi k. 31.01.1845, helilooja, muusikamees, Kanepi kihelkonnakooli koolmeister 1865-66 ja koorijuht, rahvuslikule koorimuusikale alusepanija, tema loodud ligi 70 koorilaulust on tänapäevani repertuaaris 40, sh. rahvalauluseaded „Ketra, Liisu“, „Sokukene“ jt.
79. **135** aastat tagasi **23.10./4.11.1877** suri Narvas 39 a. vanuses Kanepi armastatud pojaks nimetatud luuletaja **Juhan Weitzenberg**, †† Narva Siiverti saksa kalmistule, sündinud 22.07.1838 Erastvere k. Mäe-Jakapil, „Vana hopmani nutulaulu“, „Laksi Tõnise“ jt. luuletuste autor. Suure tähtsusega on tema epistolaarne pärand (harivad kirjad vanematele ja sõpradele, mida loeti kogu külaga ning kirjavahetus teiste kultuuritegelastega). 3.11.1977 korraldati Juhan Weitzenbergi 100. surmaaastapäevale pühendatud kirjandusõhtu Kanepi keskkoolis, küünalde süütamise ja õtuhämaruses luuletuste lugemisega tema kalmul.

80. **55** aastat tagasi **26.10.1957** suri Tartus **Salme Kann** †† Tartu Maarja kalmistule, sündinud Kanepi khk. 31.1.1881, Hans ja Liisa Kanni tütar, keeleteadlase Kallista Kanni õde, muusikategelane, laulupedagoog, tema õpilased on K. Tennosaar ja H. Trass.
81. **105** aastat tagasi **29.10.1907** sündis **Helene Kuus** † 8.02.1997 †† Mäe kalmistule, pedagoog, kauaaegne Kanepi koolmeister, lõpetas Võru RHS TG ja Rakvere Pedagoogilise Kooli, Kanepi kooli algklasside ja käsitöö õpetaja 1944-63.

NOVEMBER

82. **115** aastat tagasi **7.11.1897** sündis Otepääl **Gustav Brücker** (eestindatult **Sillaste**) † 5.06.1964 Chicagos, käsitöömeistri Anna Lehe abikaasa, Aino Saare ja Ülo Sillaste isa. Gustavi isa oli suur muusikamees, koori ja orkestrijuhut Otepääl. Kui Kanepis 1.03.1925 asutati tuletõrjeseltsi puhkpilliorkester, siis kutsus kapellmeister J. Pokk esimesi juhatusi andma Otepäält orkestrijuhi Brückeri. G. Brücker võttis vabatahtlikuna osa Eesti Vabadussõjast, tuli pärast seda Kanepisse, töötas Kanepi postkontoris, hiljem Erastvere metskonnas arveametnikuna, enne põgenemist Saksamaale töötas Võrus. Osales aktiivselt Kanepi Vabatahtliku Tuletõrje- ja Lauluseltsi tegevuses. G. Brücker oli valitud ka Kanepi Vabatahtliku Tuletõrje Seltsi esimeheks, arvatavasti aastatel 1923.-24.
83. **130** aastat tagasi **16.11.1882** suri Tartus **Christian Friedrich (Priidik) Janter**, sündinud Kanepis 5.01.1801 köster-organisti Gabriel Diedrich Janteri poeg, õppinud Kanepi kihelkonnakoolis, lõpetas Tartu Ülikooli usuteaduskonna (1828), oli graduateeritud student (jätkas ülikoolis kraadiõpet), Kursi kirikuõpetaja, emeriteerus 1859, kirjutas vaimulikke raamatuid. Ta vanem vend Johann Martin Janter (*1791) oli õppinud apteekriks.
84. **65** aastat tagasi **17.11.1947** sündis Jõksi külas kujur **Anu Pöder**.
85. **55** aastat tagasi **18.11.1957** sündis Mikitamäel **Merike Reissar-Luts**, pedagoog, alates 1980. a-st Kanepi Keskkooli inglise- ja saksa keele õpetaja.

DETSEMBER

86. **150** aastat tagasi **6.12.1862** sündis Tarvastu khk Kuresaares Viljandimaal **Johan Raudjalg**, põllumees, köster, kihelkonnakooli juhataja 1884-1897 ja ka Eesti iseseisvuse ajal, Kanepi koguduse köster 1897-1924, Raudjalg oli 1924. a-st tegev põllumehena, oli varem Kanepi Laulu- ja Mängu Seltsi esimeheks ja aseesimeheks valitud, tegev Kanepi Põllumeeste Seltsis ja Kanepi mesilasepidamise Seltsi asutajaid ja juhataja 1913-17, Erastvere valla volikogu liige 1924-30, Võru maavolikogu liige 1927 rahvaerakondlasena, surnud Kanepis 1935.
87. **110** aastat tagasi **7.12.1902** sündis Koorastes koolmeistri tütreana **Hilda Taba** † 6.07.1967 USA-s, San Francisco, rahvusvaheliselt tuntud pedagoogikateadlane, kauaaegse Kooraste koolijuhataja Robert T. tütar. Õppinud Kooraste vallakoolis, Kanepi kihelkonnakoolis, Võru TG, sai Tartu Ülikooli didaktilis-metoodilises seminaris õpetajakutse, õppis ülikooli kaubandus- ja pedagoogika osakonnas, sai 1926 USA Rockefelleri stipendiaadina Bryn Mawri Naiskolledzis 1927 magistriks ja Columbia ülikoolis 1932 doktorikraadi, töötas Ameerikas Ohio, San Francisco ülikoolides professorina. /E. Krull. Maailmakuulus pedagoogikateadlane Hilda Taba 90 – Haridus, 1992, nr. 7/8./
88. **115** aastat tagasi **28.11./9.12.1897** sündis Nahakülas Hino t. **Saul Hallap** † 18.07.1941 Umbusi v. Põltsamaal, üks neljast maailmameistriks pärjatud Eesti tõstjatest. Alustas jõuharjutustega ja puude käsitsi väljakiskumisega sportimist 1918 Tartus „Albergis“, „Kalevi“ tõstepõrandal. 1922 tuli Tallinnas maailmameistriks keskaalus. 1924. a. Pariisi OM-il poolraskekaalus 9. tulemus. Püstitas neli maailma- ja 8 olümpia- ja 7 Eesti rekordit. Pärast võistlusspordist loobumist töötas tsirkusetrupis „Sonny“. 1930. a. asus elama Põltsamaale, kus oli soonetasuja (masseerija). Oli 1940. a. sügisel uusmaasaaja Umbusi külas. Tapeti koos elukaaslase Alma Draguniga Umbusi rabas. /„Päevaleht“ 23.01.1993/. Tema põrm maeti 100. sünniaastapäeval 28.11.1997 Kanepi Ala kalmistule /Tiit Lääne. Saul Hallap – 100.

- Tõstmise maailmameister jõuab sünniaastapäevaks kodumulda //Eesti Päevaleht 28.11.1997/.
89. **125** aastat tagasi **12.12.1887** sündis Navil **Juhan Zopp**, koolmeister, kes töötas kooliõpetaja ja koolijuhatajana aastatel 1906-46 Koigera, Kärgula, Soosaare, Linnamäe, Jaani-Peebu, Hanikase koolides, 190-21 Võru maavalitsuse haridusosakonna juhatajana, 1924-40 Tilsa lastekodu juhatajana ja pärast sõda Kanepi MTK õpetajana, juhatanud koore ja näiteringe, osalenud karskusliikumises, olnud Põlva kiriku koguduse esimees ja Võru praostkonna esindaja kirikukogus
90. **115** aastat tagasi **13.12.1897** suri Valgas **Paul Undritz** *15.01.1854 Kuigatsis, ajakirjanik, kirjamees ja pedagoog, Karaski kauaaegse koolmeistri Heinrich Undritza 4. laps 11-lapselisest perest, kust tuli palju koolmeistreid ja kirjamehi, lõpetas **1866** Kanepi kihelkonnakooli, Valga Cimze seminari ja 1888 Tartu Ülikooli usuteaduskonna. Töötanud Räpina kihelkonnakoolis, Vändra algkoolis, Vändra kiriku abiõpetajana ja 1890-97 Valga eesti linnakoguduse õpetajana, oli ka ajakirjanik. 1878 oli ta C. R. Jakobsoni "Sakala" lisalehe abitoimetajaks, 1881 "Eesti Postimehe" lisa "Eesti Põllumees" tegevtoimetaja, hiljem tegutses "Oleviku" juures. Kuulunud Eesti Kirjameeste Seltsi, olnud Eesti Üliõpilaste Seltsi asutajaid. Koostanud lastele lugemiku tüüpi lasteraamatuid, pedagoogilisi raamatuid ja raamatuid ebausust vastu, tõlkinud novelle, seiklusjutu ja usuõpetuse käsiraamatuid. Näit. "Laste kirja-kogu" I anne; Looduse lood lastele (1877); "Eesti laste Kirjakogu" II anne (1879) ja "Mõistlik jutustaja" I-II (1880-81). Kasutanud pseudonüümi P. Põhjangd.
91. **75** aastat tagasi **14.12.1937** sündis Kanepi v. **Hele-Mall Tärna**, kauaaegne kultuuritöötaja Koorastes ja Kanepis.
92. **60** aastat tagasi **15.12.1952** suri **Paul Leis** Juhani p., sündinud Erastvere v. 14.11.1874, lõpetas Kanepi kihelkonnakooli ja Võru linnakooli, tegi kihelkonnakooli koolmeistri kutseeksami, oli õpetaja Kahkva vallakoolis, Urvaste kihelkonnakoolis (1895-1908), mil kirikuõpetajaga tekkinud vastuolude tõttu loobus ametist, asutas Põlgastesse Roti veski, kus töötas möldrina, ühtlasi tegeles kalakasvatusega. Võttis osa poliitilisest elust ja mitmesuguste organisatsioonide tegevusest, oli I Riigikogu liige, oli pikemat aega Põlgaste vallavolikogu liige ja vallavanem, Põlgaste I Masinatarvitajate Ühistu asutajaid ja esimees, Põlgaste Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu asutajaid.
93. **115** aastat tagasi **18.12.1897** sündis Erastvere vallas **Robert Kangro**, † Lajavangus 21.12.1988 †† Mäe kalmistule, osalenud Vabadussõjas, olnud Erastvere VTÜ liige alates 1922.a-st, juhatuse liige, laekur, salgapealik, autasustatud tuletõrje hõbemedaliga, osales Erastvere Ühispinga, Kanepi Lauluseltsi, Kanepi Piimaühistu ja Vigastatud Sõjameeste Ühingu tegevuses, ELKS Kanepi osakonna asutajaid.
94. **110** aastat tagasi **21.12.1902** sündis Kooraste v. Jõksi külas Käiso-Peetri talus **Voldemar Jalas** † 5.03.1964 Tartus †† Kanepi Mäe kalmistule, seltsitegelane, äriomanik Kanepis 1929-41, Kanepi Lauluseltsi juhatuse liige, Kanepi Kaupmeeste ühingu sekretär, 1931. a-st Kanepi Vabatahtliku Tuletõrje Ühingu juhatuse liige, varahoidja, mootorpritsi salgapealik, sooritanud tuletõrjejuhi eksamid ja valitud VTÜ Kanepi kompanii pealikuks, edutatud VTÜ Võrumaa Kanepi divisjoni pealikuks kuni VTÜ likvideerimiseni 1951, represseeritud 1951 ja mõistetud Siberisse sunnitööle 25+5 aastaks, rehabiliteeritud 1956, töötanud ehitajana kuni surmani.
95. **90** aastat tagasi **31.12.1922** sündis Erastveres Sikahansi t. **Liivia Jalas**, † Võrus 26.08.1996 †† Kanepi Mäe kalmistule, töötanud Kanepi 7-kl. koolis algklasside õpetajana, olnud 40 aastat Võru raamatukaupluse „Täht“ juhataja ja Kagu-Eesti raamatutega varustaja.
96. **85** aastat tagasi **31.12.1927** sündis Kaagveres **Erni Kasesalu** † 2.01.1994 †† Ala kalmistule, kandlemängija ja muusikamees.
97. **195** aastat tagasi **1817** sündis **Gustav Weitzenberg** † Võrus 6.03.1897 †† Mäe kalmistule, hauasambaks Lõuna-Hiina merest mereväe ohvitserist poja Peetri toodud kaljurahnud, luuletaja Juhan ja mereväeohvitseri Peeter Weitzenbergi isa,

kingsepp Mäe-Jakapil Erastveres, tuntud Erastvere Suurekülas vigurjuttude vestajana hüüdnimega „Hospodi Kusta“. August Weizenberg on modelleerinud temast kipsbüsti, mida tuntakse kataloogides „Onu portree“ nime all ja mille Eesti Kunstimuuseumile on kinkinud 1960-ndatel aastatel Peeter Weizenbergi sõja jalust Saksamaale põgenenud Eesti W. hüdroloogist poja Johann Weitzenbergi abikaasa vanemad.

98. **175** aastat tagasi **1837** sündis Rõngus **Mihkel Luiga** † Valgjärvel 1901, koolmeister, sooritanud pärast Rõngu kihelkonnakooli lõpetamist Kanepi kirikuõpetaja juures koolmeistri eksami töötas Valgjärve vallakooli juhatajana 1855-95. Venestamise ajal aitasid teda õppetöös ja vene keelt õpetada pojad Karl kuni 1881 ja Georg Eduard, tulevane ajakirjanik 1881-84. Vallavolikogu võttis vanalt koolimehelt kohtuasja tõttu (Zuppingu) kaebekirja alusel ettenähtud pensioni.

Muid olulisi ajaloolisi ja kultuuriloolisi sündmusi

99. **150** aasta eest **1862** on Kanepi kihelkonnas tellitud J. V. Jannseni aruande järgi 24 Pärnu Postimeest”.
100. **140** aasta eest **1872** asutati Eesti Aleksandrikooli abikomitee Kanepis, juhataja M. Mitt ja abi koolmeister G. Muld ja 10 aastat hiljem **1882** Kanepi naiste abikomitee, esinaiseks neiu Kroon, abiks Hans Kanni abikaasa Liisa Kann.
101. **140** aasta eest **1872** lahkus senine Kanepi meeskoori juhataja **Adolf Adam Arras** Võrru, talle korraldati liigutav lahkumispidu, kus esinesid Kanepi meeskoor, üliõpilaskvartett eesotsas Hugo Treffneriga, peeti kõnesid, teda saadeti lauldes Magarini. Samal aastal kutsuti Kanepi kihelkonnakooli õpetajaks Julius Robert Erlemann, kellele tehti ettepanek meeskoori juhtimine enda peale võtta ja meeskoor Peterburi sõiduks ette valmistada.
102. **140** aasta eest **1872** Kanepi kihelkonnas Erastveres asutati Tulekahju puhul vastastikku abistamise selts Erastvere vallas 170 liikmega, 7 pritsi, kinnistuid 35 milj. marga eest. See oli tulekindlustuse selts.
103. **130** aasta eest **14.03.1882** oli Kanepis **C. R. Jakobsoni** mälestuspäev, sama aasta juulis sõitis meeskvartett Kurgjale mälestuskonserti andma ja Jakobsoni mälestussamba tarvis Kurgja veskitammi alt kivi välja tõmbama.
104. **130** aasta eest **1882** Riias toimunud 10-päevasel rahva majapidamise parandamise kongressil osales Kanepi kihelkonna ja Eesti seltside esindajana **Märt Mitt**, kes esitas koos C. R. Jakobsoniga kubernerile märgukirja eesti põllumeeste seltside nimel talurahva teoorjuses pidamise vastu. Seda aitas koostada ka dr. Veske. **Jaan Jalas** Karstest saatis oma Mäe-Märdi vana koolitäre koha rendilepingu teoorjuse jätkumise näitena, mille tõttu rendileping temaga lõpetati.
105. **130** aasta eest **1882** sügisel koostati Kanepi kihelkonnas kaebused-palvekirjad talurahva olukorra kohta. Võrumaa palvekirju valiti Peterburi viima Vana-Piigaste vallavanem **Juhan Janu** (Alexander Jannese isa), Valgjärve vallavanem **Widrik Mõrd**, Erastvere koolmeister **Gustav Luts**, Tamme koolmeister **Mart Vares**, Assi talu peremees **Mart Lilliallik** ja Kiltre talu peremees **Mart Mitt**. Peterburis aitas neid vene keelde tõlkida luuletaja Juhan Weitzenbergi vend **Peeter Weitzenberg**, kes töötas tsaarivalitsuse ametnikuna.
106. **130** aasta eest **1882** III tänulaulupeol Tallinnas sai Neidhardti “Armastuse kiituseks” ära lauldud ainult tänu Hans Kanni kõrgele tenorile, tema auks korraldati tänuavaldus.
107. **125** aasta eest **1887** asutati Kanepis **Mesilaste pidamise selts**. Seltsi asutajate seas oli ka lauluseltsi asutajaid **G. Daniel**, kes kirjutas ka mesiniku käsiraamatu ja pidas loenguid mesindusest.
108. **125** aasta eest **1887** otsustati kihelkonna konvendil, et igal talul peab olema oma postitasku.
109. **120** aasta eest **1892** ühendati **Kõlleste** vallaga Krootuse, Karaski ühes Mustiga, Hurmi ja Uus-Piigandi ehk Heisri; **Põlgaste** vallaga ühendati Sõriste.
110. **120** aasta eest **1892** sai dr. med. **O. Lezius** loa tuua oma **apteek** Erastvere mõisast üle Vana-Piigandi asundusse - Kanepisse (Postimees 1892, nr.83, lk. 3.).

111. **115** aasta eest **14.04.1897** oli Kanapää Laulu Seltsi majas kontsert ja pidu näitemänguga "Isaisade wiisi" ("Postimees" nr. 89 22.4.1897). 17.08.1897 etendasid Otepää Karskuse Seltsi "Edasi" näitlejad Kanapää Laulu Seltsi majas näidendid "Suured segadused" ja "Naestepõlgaja äpardused" nii kirjutas ("Postimees" nr.186 22.8.1897).
112. **115** aasta eest 1897 **kinkis kujur August Weizenberg** kodukandi lauluseltsile J. W. Jannseni ja Fr. R. Kreutzwaldi kipsbüstid, hiljem ka "Reale" ja "Ideale".
113. **110** aasta eest **1902** ilmus Theodor Panteniuse „**Die von Kellest**“, mis hiljem tõlgiti ka eesti keelde „Kõllestes omad“ Barbara Tiesenhauseni loost.
114. **105** aasta eest 1907 ilmus Peterburis **A. Weizenbergi** jutustus "Ingenieur Rudi".
115. **105** aastat tagasi **1907** asutati Võru Rahvahariduse Seltsi Kõllestes osakond.
116. **100** aasta eest **23.5.1912** asutati Valgjärve valla **Tamme Piimaühing**. Juhatuse liikmed: Karl Mitt, Saul Pöder, Kristjan Muuga, ehitati meierei,.
117. **100** aasta eest **2.09.1912** asutati **Kanepi Piimaühing**. Juhatuses olid 1937 O. Lepik, H. Leis, P. Leis, meier J. Johanson. 1912-24 oli Kanepis piimatööstus - ühismeierei Mäe-Karba endises taluhoones, kust 1924. a. viidi üle Erastverre vabanenud mõisa meierei ruumidesse.
118. **100** aasta eest **1912** asutati **Erastvere masinatarvitajate ühing** 23 liikmega.
119. **105** aasta eest **1907** jaanuaris valmis kujur **August Weizenbergil** Vanemuise Seltsi tellimusel uue teatrihoone jaoks valgest marmorist Jakob Hurda rinnakuju. Kuju hävis II maailmasõja ajal.
120. **95** aasta eest **1917** läks õpetus koolides jälle tagasi emakeelele, vene keel aინena säilis. Kool oli kolmeklassiline.
121. **90** aasta eest **1922** oli **Kanepi** alevikus ca **300** elanikku 40-50 elamut, 6-klassiline kõrgem algkool, kirik, postkontor (post saabus 6 korda nädalas), arst, apteek, seltsimaja, kümnekond kauplust, tööstuslikke ettevõtteid, arvukalt käsitöölisi ja 2 korda aastas laudad – nii kirjutas Postimees.
122. **90** aasta eest **1922** märtsis muretseti korjandusega kogutud raha eest Kanepi Vabatahtlikule Tuletõrjeseltsile esimene käsiprits.
123. **90** aasta eest **1922** asutati **Hurmi noorsooühing** koos **raamatukoguga** asukohaga Tillel: 64 liiget, 53 raamatut.
124. **90** aasta eest **1922** asutati **Kõllestes, Karaskis ja Põlgastes III, IV** masinatarvitajate ühingud.
125. **75** aasta eest **1937** asutati **Kanepi Majandusühing**: esimees H. Polna, laekur A. Lepik, sekretär A. Leib, liikmed R. Lehtmets, J. Simm, ärijuht E. Kihl, raamatupidaja H. Soome, revisjonikomisjonis A. Oja, E. Adel ja P. Leis.
126. **45** aasta eest **17.06.1967** toimus Erastvere pargis Põlva rajooni **puhkupillimuusikapäev** 12 orkestri ja kooride osavõtul.
127. **35** aasta eest **9.07.1977** korraldas Eesti LKS Kanepi osakond Põlgastes Lauriorus Põlva, Valga ja Võru rajooni loodusesõprade kokkutuleku, kus M. Reinfeldt (M. Hirvlaane) Tartu Ülikoolist tegi oma ettekande lõpus ettepaneku ümber matta luuletaja Juhan Weizenbergi 100. surma-aastapäeval tema põrm kodukandi kalmistule likvideeritavalt Narva Siiverti saksa kalmistult, selle teokssaamisele kuu aja pärast panid õla alla looduskaitse tegelased, eesotsas J. Tiivoja ja H. Truijaga ja Kanepi k/n esimees Märt Märdin.
128. **35** aasta eest **28.08.1977** sängitati Kanepi Mäe kalmistule luuletaja **Juhan Weizenbegi** põrm, ümber maetuna likvideeritud Narva Siiverti saksa kalmistult ja paigaldati luuletaja kalmule hauasammas tekstiga „Erastvere rahvalt 110. surma aastapäevaks“ Kalevi kolhoosi (esimees H. Truija) finantseerimisel.
129. **20** aasta eest **8.10.1992** andis viimane Eesti Vabariigi valitsuse peaminister presidendi ülesannetes eksiilis **Heinrich Mark** üle demokraatlikult valitud Eesti Vabariigi Riigikogule istungi järel Kadriorus Vabariigi Presidendile **Lennart Merile** Vabariigi Presidendi institutsiooni, mida oli eksiilis Eesti Vabariigi õigusliku järjepidevuse kindlustamiseks hoitud 50 aastat. Heinrich Mark on Kanepi kooli kasvandik.
130. **15** aasta eest **1.05.-27.08.1997** restaureeriti praost **Johann Philipp von Rothi** ja **von Ungern-Sternbergide perekonnakalmistud** Kanepi Mäe kalmistul, samuti ka purunenud v. Ungern-Sternbergide mälestussambad Kanepi Kultuurilooliste

- Kalmude Fondi eestvõttel mõlemate perekondade järeltulijate finantseerimisel. Töid teostas Ülo Jalas oma brigaadiga.
131. **15** aasta eest **19.05.1997** avaldati ajalehes "Koit" Kanepi vallavolikogu otsus konkursi kohta Kanepi valla vapile. Konkursi komisjon: O. Pärna, Ü. Leib, J. Pallo, esimees M. Hirvlaane. Komisjon valis augusti lõpul 15 autori kavanditest välja **Urve Valge** ideekavandi, mis tunnistati võitnuks ja preemia 5000 EK anti üle autorile, kellelt telliti erinevad värvilahendused arvutidisainis. **Urve Valge** (*15.04.1970 Tartus † hukkus 23.12.2000 autoavariis, †† Mäe kalmistule), Kanepi keskkooli kasvandik, lõpetanud Tartu Kunstikooli, oli täiendõppel arvutigraafika alal Münchenis.
132. **15** aasta eest **31.08.1997 taaspühitseti** 114 aasta järel **Erastvere pargis** parunite von Ungern-Sternbergide **perekonnakalmistu** ja endise 1947 lammutatud Marie kiriku (ehitatud 1883) vundamendile püstitatud **mälestuskabel**. **Gerd ja Martha von Ungern-Sternbergi** finantseerimisel ehitatud mälestuskabel kannab viimase Erastvere mõisas sündinud paruni, nende isa **Gerhardi** nime.

Koolide ajaloost

133. **245** aasta eest **1767** alustas tegevust **Karaski kool** Mäe Juusa palvemajas.
134. **245** aasta eest **1767** alustas tegevust **Kõlleste/Krootuse kool**. Esimeseks koolmeistriks on olnud Jaan Abraham.
135. **245** aasta eest 1767 alustas tegevust **Põlgaste/Poelks/Põlluste kool**, milline on mitmel oma ajaloo etapil töötanud koos Hurmi kooliga.
136. **245** aasta eest **1767** alustas tegevust **Valgjärve kool**. 145 aastat tagasi 1.10.1867 õnnistati Valgjärve ja Pikajärve mõisnike kulul mõlema mõisa piirile ehitatud uus koolimaja.
137. **170** aasta eest **1842** alustas tegevust **Koigera külakool**, koolijuhatajaks oli Kristjan Sulg.
138. **160** aasta eest **1852** alustas tegevust **Vastse-Piigandi** ehk **Heisri** vallamajas vallakool, koolmeistriks Gottlieb Jansen. Kool lõpetas tegevuse pärast Vastse-Piigandi valla ühendamist Kõlleste vallaga (1892). Vana-Piigandi vallakooli juhataja A. Kün, on Heisri külakooli likvideerimise aastaks märkinud **1896** kui Vana-Piigandi kooliga ühendati Erastvere mõisakool ja Heisri külakool.
139. **155** aastat tagasi **1857** ehitati uus **Hurmi koolimaja**, samast aastast oli Hurmi koolmeistriks Kaarel Härnik, tema vastustes Õpetatud Eesti Seltsile on kooli asukohaks märgitud Põlluste vald.
140. **150** aasta eest **1862** sai **Hans Kannist** pärast Kanepi kihelkonnakooli lõpetamist Karste vallakooli abikoolmeister ja koolmeister. Kümme aastat hiljem 1872 valiti Hans Kann Krootuse (Kõlleste) koolmeistriks ja vallakirjutajaks
141. **145** aasta eest **1867** tuli Kanepisse koolmeistriks Cimze seminarist Karstest koolmeistri perest pärinev **Peeter Abel**, kelle Kanepi kihelkonna koolmeister oli saatnud koolmeistriks õppima, järgmisel aastal koostas meeskooridele noodiraamatu "Laulu Pärlid" (1868), mis paraku ilmus pärast I üldlaulupidu.
142. **135** aasta eest **1877** ehitati ÕES ankeedi andmete järgi **Põlgaste koolimaja**.
143. **135** aasta eest **1877** seati rahvakoolides sisse **vene keele õpetuse** nõue, hiljem viidi kogu õppetöö üle vene keelele. Pikendati õppeaega, õpingud viide gruppi: päriskool 5 päeva, kordajad (leeriõpetus) 4 päeva, aabitsaõppijad, mahajäänud, katsumise alusel 8-9 a. lugemise õppijad.
144. **130** aasta eest **1882** alustas tegevust **Gustav Paul Reinhold von Ungern-Sternbergi** asutatud **saksakeelne mõisakool** mõisateenijate laste jaoks Kooraste mõisa korterimajas, õpetasid mõisapreilid. Kool töötas 10 a.
145. **130** aasta eest **1882**. aastast on Kanepis töötanud taas ka **tütarlaste kihelkonnakool**, mis asus köstrimajas ja neile oli palgatud naisõpetaja.
146. **130** aasta eest **1882** asutati **Valgjärve vallakooli raamatukogu** („Eesti Postimees“, 1883 9.03., nr.10).
147. **85** aasta eest **1927** mais hävis tules **Kanepi kihelkonnakooli puidust koolimaja**. Koolimajas oli I korrusel klassituba, söögisaal ja köök ning koolijuhataja korter, II k. 2 klassituba (3. ja 4. kl ühes), magamistuba ja kooliõpetaja korter, tütarlaste ja naisõpetaja eluruumid asusid kõrvalolevas köstrimajas. Masendunud koolijuhataja

- Daved Roth (Richard Rohu lell) lahkus koolist pärast 41 aastast tööd koolijuhatajana, kuigi teda autasustati aukodaniku tiitliga..
148. **85** aasta eest **1927** ehitati Erastvere vallakoolile valla rahadega uus ruumikas kahekorruseline puidust koolimaja kooli juhataja **Robert Oja** ja vallavolikogu aktiivse liikme initsiatiivil. Kooli juures töötas hiljem ka kaheaastane Erastvere täienduskool.
149. **75** aasta eest **8.10.1937** avati uus **koolihoone Põlgastes**, mida oli ehitatud 1935-37 juhataja **Arnold Tiru** ajal **Arnold Matteuse** projekti järgi.
150. **75** aasta eest **17.10.1937** pühitseti **Kanepi** kõrgema algkooli **uus koolihoone**, mis oli valminud **Arnold Matteuse** samasuguse projekti järgi, mis Põlgastelgi, kuid kasutati uut ja moodsat õhkkeskkütet, mida käis Muhumaal õppimas A. Rõõmus. Kooli juhatajaks oli **August Maior**. Nurgakivi pandi koolimajale 1934.a. sügisel EV peaministri **K. Eenpalu** osavõtul.
151. **75** aasta eest **1937**. aastaks olid **Väimela Põllutöö- ja Karjatalituskooli** lõpetanud kooli algusest saadik **Erastvere v.: Hugo Annom, Johannes Halop, Alfred Kongo, Voldemar Kongo, Gustav Kärner, Albert Leis, Robert Leis, Erna Markvart, Helmi Mürsepp, Valentin Mürsepp, Olga Pöder, Ludvig Saag, Aksel Tiisler, Ella Tiisler, Albert Zirkel**. Kooraste v.: **Hilda Ahi, Uno Hansen, Richard Kelder, Harald Kool, Herbert Kuld, Richard Leht, Rudolf Mürsepp, Olga Pöder, Paul Taba**.
152. **75** aasta eest **1937**. aastaks olid **Antsla Kodumajanduskooli** lõpetanud: **Erastvere v.: Selma Leis, Eleanora Saag, Kaja Soome; Kooraste v.: Vilma Hõlpus, Kaja Pettai, Helmi Teever; Põlgaste v.: Endla Karask, Hilda Tootsen; Kõlleste v.: Magda Ratnik, Maimu Toom**.
153. **75** aasta eest **1937**. aastaks olid **Õisu Piimanduskooli** (1922-37) lõpetanud **Erastverest: Arnold Maksim, Alfred Kongo, Vambola Oja, Albert Zirkel, Bernhard Kongo; Koorastest: Paul Mürsepp, Arnold Veski ja Karl Unt, Kõllestest: Paul Arras ja Osvald Voolaid, Valgjärvelt Nikolai Ahi, Al-der Õigus ja Peeter Vaino**.
154. **35** aasta eest **1977** lõpetati lõplikult **Karste** koolimajas vaimuvalguse jagamine. 1974. a. likvideeritud 8-klassilise kooli ruumides tegutses veel 3 aastat Leevi eriinternaatkooli filiaal.
155. **25** aasta eest **6.04.1987** avati Kanepi Keskkooli muuseumitoas kooli poolt kunstnik **Ilmar Malinilt** tellitud portreemaal kujur **August Weizenbergist**. Varem oli samalt autorilt Kalevi kolhoosi poolt tellitud tema lallepoja luuletaja **Juhan Weitzenbergi** portree, mis pärast muuseumittoa likvideerimist Erastveres anti üle Kanepi koolimuuseumile.
156. **20** aasta eest septembris **1992**. a. taastusid sidemed praost **Johann Philipp von Rothi järeltulijatega Klara Sponholzi**, sündinud **von Rothi** sihtannetuse kaudu Kanepi kooli heaks, maadeuurija F. v. Wrangelli järeltulijate poolt Eesti ja Läti koolide abistamiseks asutatud ühenduse "**Pro Scola**" kaudu. Selle andsid koolile üle ühenduse asutajad praosti kauged järeltulijad **Hermann von Wrangell** ja dr. iur. **Peter Krienitz**.

Sündmusi kiriku ajaloost

157. **275** aasta eest **1737** ehitati õpetaja **Heinrich Oedingi** ajal Kanepisse **uus puust kirik** (kahe altariga).
158. **260** aasta eest **1752-1760** oli Kanepi kiriku köstriks **Carl Ignatius**.
159. **235** aasta eest **1777** oskas Kanepi koguduse **6519** hingest lugeda **2148**.
160. **210** aasta eest **30.07.1802** alustas tegevust praost **Johann Philipp von Rothi** poolt ellu kutsutud Võrumaa praostkonna **kirikuõpetajate konvent** koos **lugemisringi** ja **raamatukoguga**, mida võib lugeda esimeseks raamatukoguks Liivimaal, raamutud saadeti käest kätte kujundatud praostkonna teadete edastamise trassi mööda. Samal aastal ilmus Tartus Gernziuse trükikojas praosti initsiatiivil „Wastne Tarto Maa rahwa-laulo ramat“.
161. **195** aasta eest **19.07.1817** esines Riias praost **Johann Philipp von Roth** Kuramaa Kirjanduse ja Kunsti Seltsis olulise ettekandega **eesti maarahva hariduse**

- edendamise küsimuses**, eriti Tartu-Võru praostkonnas, mis on trükitud sama seltsi aastaraamatus, kus on ka praosti viimane peetud ettekanne 5.11.1817 eestlastele-maarahvale määratud kuukirja ja rahvakalendri väljaandmise ideedest.
162. **195** aasta eest **1817** ilmus praost Rothi artikkel ühe praosti tähelepanekuist Võrumaalt pastorite ajakirjas „Magazin für protestantische Prediger“, milles kirjeldatud sündmuse pani pahaks Vastseliina pastor G. Marpurg, mistõttu nende suhted halvenesid.
163. **175** aastat tagasi **1837** ehitati **Mäe kalmistule kivist kabel**, mille uktsel on tänaseni säilinud aastaarv.
164. **165** aasta eest **1847** õnnistati uus **Kanepi Ala-kalmistu**.
165. **165** aasta eest **1847** märtsis tuli Kanepi kihelkonda veneusu preester Nicolsky Uue-Piigandi e. Heisri mõisasse koos diakon Paveliga, et propageerida õigeusku ja hingemaa saamise võimalust Venemaal. Tulemused olid väikesed, **Kanepi kihelkond jäi üheks vähestest kui mitte ainsaks kihelkonnaks, kus puudub vene kirik**.
166. **155** aasta eest **1857** maalis Kanepi kiriku altaripildi „Jeesus ristil“ kunstnik **Anton Bauer**.
167. **135** aasta eest **1877** oli Kanepi kirikus suurem remont, kirik taastati, kipsist kirikualtari valmistas kujur Orlovski. Kirikukell kaalub 5 puuda 22 naela ja on valatud Venemaal.
168. **125** aasta eest **22.07.1887** korraldas Kanepi kirikuõpetaja von Falck kroonupüha jutluse järel pühapäevakooli lastele **lastepeo** kirikumõisa niidul suure kivi juures, millest hiljem 1925. a. raiuti Vabadussõja mälestussammas.
169. **120** aasta eest **1892** tuli Kanepi kiriku köstriks kuni 1896 ja kihelkonna koolmeistriks ning muusikajuhiks **Johan Valdmann**. Lahkus vastuolude tõttu pastor v. Falckiga.
170. **120** aasta eest **4.10.1892** pidas Piikuse mõisas jutluse terava keele poolest tuntud õpetaja Körber. Eraldi saalis altari kõrval olid mõisnikud. Pastor vaatab sinna suunas ja ütleb: „Sina suur aja kõrge tamme puu, sina arvad ennast igavesti seisvat. Sinu langemine saab suur olema“. Vaatab rahva peale ja ütleb: „Sina madal mets, sina jääd seisma ja tormid lähevad sinust üle, liigutavad küll latvu aga tüved ja keha jäävad omale kohale“.
171. **110** aasta eest **1902** ilmus EÜS albumis VII pikem kirjutis „**Johann Philipp von Roth**“, mille autor oli O. Sild. See oli esimene pikem eestikeelne käsitlus praost Rothist.
172. **110** aasta eest **1902** paigaldati Kanepi kirikusse uus **W. Saueri** poolt Frankfurdis Oderi ääres valmistatud **orel**. Selleks koguti raha annetuste teel.
173. **10** aasta eest **2002**. a. suvel remonditi õpetaja **Margit Laili** ajal restaureerimisfirma Fransiscuse poolt Kanepi kirikutorn. Selle tipus oli aastatel 1893-1961 von Stackelbergide poolt kingitud kullatud rist, mis läks kaduma, kohalike poolt keevitati pärast sõda uus rauast rist, mis oli torni tipus kuni aastani 2002. Restaureerimisel leiti kirikutornist torni tipus esialgselt olnud aotäht, mis kiriku andmetel oli kingitud kirikupatrooni von Ungern-Sternbergide poolt. Kirik pühitseti 1810. a. Ristija Johannese nimeliseks. 2002. aastast ehib Kanepi kiriku torni taas 17 kiirega aotäht, mida on kujutatud nii praost Rothi poolt väljaantud ajalehe „Tartu maa rahva Näddali Lehe“ vinjetil (1806) kui ka Kanepi valla vapil (1997).

Sündmuse mõisate ajaloost

174. **560** aasta eest **1452** on kirjas, et Tartu piiskop Bartholomäus Sawijerwe müüs **Erastvere/Erbstferi/Ersteveri** mõisa mõlemad osad **Johann Soyele** ehk Zögele, kellele kuulusid ka Kooraste ja Urvaste mõisad.
175. **485** aasta eest **1527** ostis **Vana-Piigaste** külad Melchior Metstacken, nimetades Pixi kõrval Pulmetza mõisat, sõdade ajal mõis laastati, mõisa omanikud küüditati Venemaale vangj.
176. **470** aasta eest **1542** kandis **Erastvere** mõis nime Erstewer, 40 aastat hiljem 1582 Erstifer.
177. **385** aasta eest **1627** on **Erastvere/Erbstfehri** mõisa põllud pikkade sõdade järel nii metsa kasvanud, piire ei ole võimalik leida ja puudest on saanud ehituspuitu.

178. **375** aasta eest **1637** sai **Vana-Piigandi** mõisa omanikuks oberst Hans Berg, (kellele kuulus ka Valgjärve mõis) kuni 1764, mil Vana-Piigandi satub v. Helmerseni kätte pandiks, kuid peagi sai v. Berg Valgjärvelt Vana-Piigandi oma valdusse tagasi.
179. **360** aasta eest **1652** eraldus Kõlleste mõisast **Põlgaste/Poelksi** mõis ja jätkas iseseisva mõisana. Rittmeister Hans v. Rotkirch pantis **Kõlleste** mõisa koos sellest eraldatud osa Põlgaste (Pölks) mõisaga Georg Rothausenile, kes sai mõisa omanikuks kuni Põhjasõjani.
180. **310** aasta eest **1702** müüdi **Põlgaste** mõis Dannensternidele.
181. **270** aasta eest **1742** müüs Adolph Rothkirch **Vana-Kõlleste** mõisa F. v. Stackelbergile, mõis vahetas sageli omanikke: M. v. Lueder, G. v. Schweder ja enne riigistamist kuulus mõis eestlasele J. Kurrikoffile.
182. **220** aasta eest **1792** pantis v. Schulmann **Vastse-Piigandi** ehk Heisri mõisa O. B. v. Dannensternile, kuid võttis kahe aasta pärast tagasi ja müüs 1794 kapteni lesele D. Ch. v. Dietzile.
183. **210** aasta eest **1807-1857** oli **Sawerna** mõis Valgjärvega ühiste omanike käes.
184. **180** aasta eest **1832** ostis v. Stackelbergilt **Jõksi** ja Mügra mõisad v. Sievers, kes mõlemad mõisad müüs hiljem v. Rennenkampffidele.
185. **175** aasta eest **1837** sai **Kooraste** mõisa ühes **Kaagvere** (Kagri) mõisaga pärandiks parun Karl v. Ungern-Sternberg, samal aastal on **Kooraste** mõisa kulul ehitatud **koolimaja**, kus oli klassituba ja õpetaja tuba.
186. **145** aasta eest **1867** ühendati Friedrich von Mölleri palvel **Musti** ja **Karaski** mõis üheks Karaski mõisaks. Viimane omanik Harald von Samson-Himmelstjerna.
187. **10** aasta eest **2002**. a. suvel restaureeriti Kanepi **Mäe kalmistul** asuva **kabeli** (1837) katus. Päevavalgus tõi kabelist risu seest nähtavale unikaalse leiu – **Marie von Ungern-Sternbergi** hallist marmorist kalmule paigaldamata hauasamba. **Marie Louise Mathilde von Ungern-Sternberg** *Koorastes 28.03.1835 † Tartus 3.11.1906 †† Mäe kalmistule, õppis Tartus maalimist ja skulptuuri, maalis Kooraste mõisa poolt 1869. a. **Kanepi Laulu Seltsile kingitud lipule** seltsi nime, aastaarvud ja kanepikimbu. Hall marmorist paigaldati samal suvel Ungern-Sternbergide perekonnakalmistule Kanepi Mäe kalmistul. Marie v. Ungern-Sternbrg oli ka August Weizenbergi proovitöö hindajaks toetuskirja saamiseks Erastvere parunilt Peterburi Kunstiakadeemia stipendiumi taotlemisel Peterburis.